

Actrice **Sandra Hüller**, tussen Auschwitz en Oscar

'Als Duitse vond ik het mijn plicht om deze rol te spelen'

Sandra Hüller is alomtegenwoordig in de Oscar-race: genomineerd als beste actrice voor *Anatomie d'une chute*, maar ook het ijsingwekkende Holocaust-drama *The Zone of Interest* maakt kans op vijf beeldjes. Het niet haar ding, maar toch smijdt de Duitse zich voluit in de campagne.

LIEVEN TRIO

Sandra Hüller beleeft een wonderjaar. Haar internationale carrière, die in 2016 al een serieuze boost kreeg dankzij *Toni Erdmann*, ging de afgelopen maanden helemaal door het dak. Dat heeft de 45-jarige Duitse actrice te danken aan een meesterlijke dubbelslag: Justine Triets *Anatomie d'une chute* en Jonathan Glazers *The Zone of Interest* pakten respectievelijk de Gouden Palm en de Grand Prix op het filmfestival van Cannes, en scoorden eerder deze maand elk vijf Oscar-nominaties. Hüller werd zelf genomineerd in de categorie Beste actrice, tussen sterren als Emma Stone en Carey Mulligan.

Hüller is nochtans niet gemaakt voor het Oscar-circus, zo zegt ze wanneer we haar ontmoeten op het filmfestival van Rotterdam. De vleesgeworden Duitse nuchterheid, zo kan je haar wel omschrijven. Wanneer een vraag haar niet aanstaat, doet ze in de regel geen enkele moeite om haar ergernis te verstoppen achter een fake glimlach. Kan ze het woord 'amaazing' nog horen, na weken handjes schudden op protserige Hollywood-feestjes?

"Wel, iedereen heeft zo zijn eigen manier van communiceren", monkelt ze. "Sommigen vinden alles 'amazing', ikzelf hou het liever op 'interessant'. (lacht) Ik heb echt mijn best gedaan om mijn eigen stem niet te verliezen in dit hele gedoe. Dat gevaar bestond zeker. Maar ik heb op voorhand duidelijk aangegeven dat ik alleen campagne wou voeren als ik mezelf mocht blijven. En tot nu toe lukt het best goed op deze manier. Al denk ik wel dat ze soms nog wat meer inspanningen van me hadden gewenst."

NIET BETAALD

Want inspannend is het wel, zo'n campagne. "Daar had ik geen idee van", geeft Hüller grif toe. "Ik dacht dat je gewoon op een ochtend nietsvermoedend wakker werd gebeld met het nieuws dat je genomineerd was. Maar dat is helemaal niet zo. Het is een lang proces, je moet ervoor zorgen dat je voortdurend op mensen hun radar blijft. Het neemt enorm veel tijd in beslag, en je wordt er niet voor betaald. De laatste keer dat ik wat verdiende, was in juni vorig jaar." (lacht)

Maar het is ook niet alleen maar kommer en kwel. "Soms word ik giechelend wakker", glimlacht Hüller. "Wat er nu allemaal gebeurt is echt wel 'amazing'. Aan winnen denk ik zelfs niet, dat is onmogelijk. Maar die nominatie zelf is voor mij al de prijs. Het is iets waarvan ik nooit had kunnen dromen."

Het contrast met de film waarover we Hüller in Rotterdam willen spreken, kon niet groter. Voor giechelen was geen ruimte tijdens de opnames van de Holocaust-film *The Zone of Interest*. Hüller speelt het bestaande personage Hedwig Höss, echtgenote van Rudolf Höss, die jarenlang commandant was van het vernietigingskamp in Auschwitz. Het kroostrijke gezin woont letterlijk vlak naast de plek des onheils: de dikke muur die achterin hun weelderige tuin loopt, scheidt hun woonst niet alleen fysiek maar ook psychologisch van de horror van de Holocaust. Terwijl Rudolf dagelijks uit het zicht verdwijnt om de moorddadige plannen van de nazi's in efficiënte banen te leiden, ontfermt Hedwig zich over het dagelijks bestuur van huis en tuin. Een doodgewoon leventje onder de rookpluimen van de doodsfabriek.

Met deze rol brak Hüller een belofte die ze ooit aan zichzelf maakte. Nooit zou ze een nazipersonage spelen, zo had ze zich al vroeg in haar carrière voorgenomen. "Die inherente wreedheid weer tot leven wekken, dat doet iets met je lichaam", zei ze daarover tegen *Variety*. En toen kwam *The Zone of Interest* op haar pad. Samen met Jonathan Glazer bedacht Hüller een benadering die ervoor zou zorgen de wreedheid van het personage niet tot haar kern kon doordringen.

"Als acteur leer je dat je connectie moet maken met je personage", zegt ze. "Maar deze rol vroeg om een andere, onthechte benadering. Ik heb mijn empathie niet aan mijn personage gegeven, ik heb ze volledig bij de mensen achter de muur gelegd. Ik begrijp gewoon niet waarom je empathie zou moeten opbrengen voor mensen die graag anderen vermoorden. Er valt niets te verdedigen. Gelukkig zag Jonathan het ook zo. Als hij me had gezegd: 'Nee, ik wil dat je emotioneel betrokken voelt bij deze vrouw en

Het gezin woont letterlijk naast de plek des onheils: de dikke muur die achterin hun weelderige tuin loopt, scheidt hun woonst van de horror van de Holocaust. © RV

haar gezin', dan had ik deze rol moeten weigeren."

"Terwijl ik Hedwig speelde, voelde ik geen enkele verbinding. Niet met de tuin, niet met de kinderen... Ik deed gewoon, en gaf nergens om. Want zo zie ik dit personage ook: ze voelt niets. Er is alleen leegte. Ze is enkel bezig met het vergaren van bezittingen en statussymbolen. Een groot gezin, een mooie tuin... Jonathan zei vaak: hoe mooi die tuin ook is, Hedwig zou de schoonheid toch nooit echt in zich kunnen opnemen. Zij ruikt de bloemen niet."

VOL HAAT

De voorbereidende gesprekken die Hüller met regisseur Glazer had, waren dan ook veeleer technisch van aard. "We bespraken bijvoorbeeld hoe Hedwig zou bewegen. Ik toonde Jonathan een nogal boerse manier van stappen en vooroverbuigen om bloemen te plukken, die ik kende uit mijn eigen familie. Hedwigs lichaam probeert soms

elegant of mooi of liefdevol te zijn, maar dat lukt nooit, omdat het zo vol haat zit."

Want, zo benadrukt Hüller, Hedwig Höss was niet zomaar een onschuldige huisvrouw die niet wist wat haar man achter die muur ging uitrusten. "Ik weet uit verschillende bronnen dat Hedwig regelmatig in het kamp kwam. Ze was dus op de hoogte, ze was medeplichtig. Daarom vond ik het ook heel belangrijk om het kamp, dat vandaag een museum is, te bezoeken. Zodat ik heel goed wist wat ik tijdens het spelen moest negeren."

Om diezelfde reden was het voor Hüller ook essentieel dat de film volledig op locatie werd opgenomen, vlak naast het voormalige concentratiekamp. "We draaiden op vijftig meter van het echte huis van de familie Höss. Iedere ochtend liepen we er voorbij op weg naar het werk. Die fysieke nabijheid was bepalend."

De opnames bezorgden Hüller een vreemd gevoel. "Ik voelde me leeg. Maar dat

was ook nodig, vond ik. Deze film maken was een soort wraak op die mensen." Ze zwijgt even, probeert de juiste woorden te vinden. "Ik kan het heel moeilijk uitleggen. Wat er tijdens de opnames met me gebeurde, was bijna metafysisch. Het ging over volhouden. Omdat het noodzakelijk was. Ook omdat ik Duitse ben, en het dus mijn plicht is om dit te doen."

TROOST VAN EEN HOND

Haar enige troost op de set was haar hond, die in de film ook het huisdier van de familie Höss speelt. "Haar aanwezigheid was belangrijk voor me. Dit gaat raar klinken als je het opschrijft, maar het voelde alsof zij mijn enige vriend was op de set. (lacht) Het was aangenaam om een wezen in de buurt te hebben dat me niet veroordeelde op dat moment."

Op die set kon Hüller immers niet op haar regisseur rekenen voor wat troost. Glazer zocht ook fysiek de afstand op: hij construeerde de set als een soort *Big Brother*-huis, dat hij en zijn crew van op afstand bestuurden. "Er hingen tien verborgen camera's in en rond het huis", zegt Hüller. "Zestig microfoons. En er was geen artificiële belichting."

Die haast documentaire aanpak, gedraaid in genadeloze HD, doet *The Zone of Interest* ook hedendaags aanvoelen. Precies de bedoeling, zegt Hüller. "Jonathan wilde een moderne film maken. Geen stukje geschiedenis over mensen die lang geleden een grote fout maakten. Het gaat over ons, vandaag. Over onze kleine, dagelijkse

hebzucht. Over wat we aan ons leven willen verbeteren, wat we willen kopen. Iedereen - ook ik - moet zich de vraag stellen: waar ligt ons tuintje, en wat hebben we ervoor over om dat te beschermen? Wat accepteren we om het mooi en proper te houden?"

En zo komt het gesprek uit bij het enorme menselijke lijden waar de wereld vandaag de blik van afwendt, om toch maar verder te kunnen met de orde van de dag. In Gaza, en op zoveel andere plekken ter wereld. "Toen de oorlog in Gaza begon, maakte ik meteen de connectie met deze film. Dat doe ik trouwens met alle oorlogen. Op de Britse première van de film zei Jonathan: 'Wat een prachtige wereld zou het zijn als we het geweld in en rond ons zouden kunnen elimineren'. Hoe we andere mensen behandelen, is een keuze die we elke dag maken. In onze wereld is er altijd wel een muur, en iets dat erachter zit waar we niet om geven. Maar zo hoeft het niet te zijn. Dat vind ik niet eens een romantische gedachte, het is voor mij gewoon de waarheid."

We vragen of Hüller het extra belangrijk vindt om de gruwel van de Holocaust in de verf te zetten, nadat bekend werd dat politici van de radicaal-rechtse partij AfD in Duitsland een geheime ontmoeting hadden met neonazi's, om de massale deportatie van migranten te bespreken. "Het is raar om dit te zeggen over iets waar je zelf aan hebt meegewerkt," aarzelt Hüller, "maar dit is een noodzakelijke film. Als we verdeeldheid blijven zaaien tussen mensen, als we onze landen op slot draaien voor mensen die hulp vragen... Als je die verschrikkelijke ideeën doortrekt en in de praktijk omzet, dan ga je uiteindelijk geweld zaaien en mensen doden. Ik denk dat velen dat niet beseffen wanneer ze die ideeën onderschrijven."

The Zone of Interest, nu in de bioscoop

'Het is raar om dit te zeggen over iets waar je zelf aan hebt meegewerkt, maar dit is een noodzakelijke film'